

**d) Posúdenie záverečnej správy o plnení výskumného zámeru
Právnickej fakulty Masarykovej univerzity Brno
„Európsky kontext vývoja českého práva po roku 2004“ –
kapitola Obchodné právo**

Ján Husár*

Posudzovaná kapitola Obchodné právo je spracovaná prehľadne a systematicky, pričom rešpektuje odporúčanú štruktúru záverečnej správy, a to:

1. východiskový stav práva EÚ na začiatku riešenia výskumného zámeru
2. zmeny práva EÚ v období rokov 2005–2011
3. podstata a dopad zmien práva EÚ v sledovanom období na české právo. Reálny proces europeizácie českého práva a jeho výsledky v sledovanom období v legislatíve a aplikačnej praxi

4. zásadné vývojové tendencie práva EÚ a ich dopad na vývoj českého práva pro futuro.

Každá z uvedených častí je členená na 5 oblastí, na ktoré bol tematicky zameraný výskum, a to:

- a) oblasť korporátneho práva
- b) oblasť práva kapitálového trhu
- c) oblasť ochrany súťaže
- d) oblasť práva proti nekalej súťaži
- e) oblasť verejných zákaziek.

* Doc. JUDr. Ján Husár, CSc., mim. prof. Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Katedra obchodného a hospodárskeho práva.

Významnou oblasťou obchodného práva je záväzkové právo, ktoré sa ocitlo mimo pozornosti výskumného tímu, a to z toho dôvodu, že problematika záväzkového práva bola skúmaná v rámci kapitoly občianskeho práva. Takéto tematické zameranie výskumu v hodnotenom období možno považovať za optimálne z hľadiska kapacity riešiteľského kolektívu i z hľadiska vedeckej orientácie jednotlivých riešiteľov a najmä, čo je hlavné, aj z hľadiska toho, že ide o oblasti, ktorých sa europeizácia dotýka veľmi výrazne.

ad) východiskový stav práva EÚ na začiatku riešenia výskumného zámeru

Riešiteľský kolektív v záverečnej správe výstižne postihol ťažiskové východiskové reálie, na ktoré nadviazal samotný výskum. V záverečnej správe je pri posudzovaní východiskového stavu práva Európskej únie v oblasti korporátneho práva formulovaná veľmi zásadná téza, podľa ktorej obchodné spoločnosti boli na jednej strane významným objektom integračného úsilia a na druhej strane určitý stupeň harmonizácie ich právnej úpravy bol sám o sebe zdrojom ďalšieho posilňovania integračných procesov.

ad) zmeny práva EÚ v období rokov 2005–2011

Korporátne právo EÚ sa v sledovanom období reformovalo podľa výsledkov riešenia najmä v týchto oblastiach:

1. v časti všeobecné otázky – vymedzenie cieľa právnej úpravy – je zásadnou zmena v tom, že popri tradičnej ochrane tretích osôb je cieľom právnej úpravy podpora efektívneho fungovania spoločnosti a ich schopnosti súťažiť a spájať sa v rámci celej EÚ;
2. v oblasti corporate governance, kde boli reformné snahy orientované na zvýšenie transparentnosti vnútorných štruktúr spoločnosti, minimalizáciu konfliktov záujmu a ochranu práv akcionárov a posilnenia ich aktívnej účasti na vedení spoločnosti;
3. v oblasti základného kapitálu obchodných spoločností sa právna úprava menila smerom k postupnému odklonu od konštrukcie základného kapitálu;
4. pre koncernové právo je zreteľný trend k posilneniu prehľadnosti koncernových štruktúr;
5. v oblasti reštrukturalizácie a mobilít spoločnosti sa zreteľne prejavuje podpora cezhraničných fúzií formou zjednodušovania postupov pri fúziách ale i pri rozdeľovaniach spoločností;
6. v korporátnej práve sa ďalej prejavil zámer rozšíriť formy nadnárodných korporácií, najmä s orientáciou na podporu malého a stredného podnikania. V korporátnej práve sa prejavilo tiež rozšírenie záberu smerom na univerzálnu

konštrukciu európskej spoločnosti súkromného práva.

Podľa záverov riešiteľov, s ktorými sa možno stotožniť, sa v oblasti korporátneho práva zreteľne prejavili v období rokov 2005–2011 tieto tendencie:

- posilňuje sa vplyv európskeho práva na národné právne poriadky,
- prehľbuje sa stupeň harmonizácie korporátneho práva,
- preferujú sa nadnárodné formy obchodných spoločností.

Veľmi intenzívny vplyv práva Európskej únie voči národným právnym poriadkom sa podľa riešiteľov prejavil v spomínanom období najmä v oblasti kapitálového trhu, a to prijímaním nariadení rady ale ešte viac smerníc, ktorých je podľa konštatovania riešiteľov viac ako 25. Veľmi zásadný je poznatok, že vývoj právneho prostredia v Českej republike výrazne ovplyvňuje skutočnosť, že európske predlohy, či priamo záväzné predpisy, sú výsledkom diskusií, ktoré Českú republiku doktrinálne, vecne i časovo minuli. Tento poznatok má širšiu platnosť a vzťahuje sa nepochybne nielen na sféru obchodného práva, ale na celé právne prostredie a je platný aj pre ostatné krajiny strednej a východnej Európy, ktoré sa stali členmi Európskej únie. Vo sfére práva voči nekalej súťaži je pre obdobie 2005–2011 sú príznačné koncepčné zmeny, ktoré priniesla smernica o nekalých obchodných praktikách a ktorá podnietila tendenciu k rozlomeniu práva proti nekalej súťaži na dve vetvy, a to na samostatnú vetvu B2C (business to consumers) a B2B (business to business). Možno konštatovať, že riešitelia postihli zásadné zmeny, ku ktorým došlo v práve Európskej únie v oblasti obchodného práva a tých jeho subsystemov, ktoré boli pokryté tematickým zameraním výskumu.

ad) podstata a dopad zmien práva EÚ v sledovanom období na české právo. Reálny proces europeizácie českého práva a jeho výsledky v sledovanom období v legislatíve a aplikačnej praxi

Pri hodnotení dopadu zmien práva EÚ na české právo je v oblasti korporátneho práva problematiku úpravy korporátneho práva a jeho rozdelenie na pravidlá všeobecne platné pre všetky obchodné spoločnosti a špeciálne pravidlá, ktoré sa uplatňujú len v jednotlivých formách obchodných spoločností. Tento systém je podľa názoru riešiteľov problematický z hľadiska integrácie európskych smerníc. Uvedené konštatovanie je platné aj pre slovenské korporátne právo, avšak prístupy národných zákonodarcov pri implementácii smerníc v oblasti obchodných spoločností sú v Českej a Slovenskej republike výrazne odlišné. Napr. úprava „premií“ obchodných spoločností je v českom práve veľmi podrobná až kauzistická a je obsiahnutá v osobitnom zákone č. 125/2008 Sb. o premenách ob-

chodných spoločností a družstiev, ktorý má viac ako 380 ustanovení, t. j. viac, než celá druhá časť Obchodného zákonníka, kým v slovenskej právnej úprave je naopak problematika „premií“ upravená v len v Obchodnom zákonníku, a to na viacerých miestach, pričom sú vložené ustanovenia číslované ďalej v abecednom poradí, napr. medzi § 218 a § 219 Obchodného zákonníka sú ustanovenia § 218 a) až § 218 lk), čím je táto úprava síce stručná ale neprehľadná. Prijatie nariadení, ktorými boli upravené v európskej normotvorbe nadnárodné korporácie prinieslo do českého zákonodarstva (ale aj slovenského zákonodarstva) otvorenie tzv. „vykonávacích zákonov“, ktoré dopĺňali priestor ponechaný nariadeniami pre národné právne poriadky. Podľa riešiteľov tvoria takéto „vykonávacie zákony“ špeciálny prameň práva, ktorého osobitosť spočíva v tom, že jeho obsah je závislý na európskom nariadení a súčasne je nevyhnutnou podmienkou pre realizáciu tohto nariadenia. Riešitelia hodnotia súčasný stav úpravy korporátneho práva ako stabilizovaný, zodpovedajúci požiadavkám európskeho práva a obsahujúcim princípy, ktoré dovoľujú prijímať ďalšie podnety európskej normotvorby pružne a rýchlo. S týmto hodnotením sa ako oponent stotožňujem.

Pre oblasť kapitálového trhu však podľa riešiteľov platí, že europeizácia práva kapitálového trhu pokročila natoľko, že dnes vo väčšej miere nemožno hovoriť o „rýdzo českej úprave“ a že v tejto sfére „dochádza postupne k vyklízení pozíc evropskému normotvúrci“. Naproti tomu podľa riešiteľov je úprava ochrany hospodárskej súťaže harmonizovaná, pričom v podstatnej miere bola harmonizovaná ešte pred vstupom Českej republiky do EÚ.

ad) zásadné vývojové tendencie práva EÚ a ich dopad na vývoj českého práva pro futuro.

Z hľadiska postihnúť vývojových tendencií v oblasti korporátneho práva, predstavuje východisko, resp. myšlienkový základ ďalšieho vývoja Zelená kniha – Rámec EÚ pre správu a riadenie spoločnosti KOM (2011) 164. Podľa záverov výskumného tímu bude potrebné v tomto smere revidovať a znovu teoreticky vymedziť hranice právnej regulácie a „pripustiť presun regulačného pôsobenia na súkromné iniciatívy“. Predstava riešiteľov je taká, že by legislatívne opatrenia mali smerovať k väčšiemu využitiu všeobecných zásad a všeobecne formulovaných pravidiel a súčasne by mal nastať pokles počtu výslovných podrobných pravidiel

v právnych predpisoch. Som presvedčený, že takáto vízia zodpovedá podnikateľskému prostrediu, jej naplnenie však predpokladá aj odvahu zákonodarcu vyhnúť sa legislatívnemu alibizmu, ktorý je založený na predstave, že novovzniknutý problém je potrebné vyriešiť prijatím ďalšej právnej úpravy.

Vychádzajúc z formulácie nových požiadaviek a nárokov na správu a riadenie finančných inštitúcií, obsiahnutých v Zelenej knihe (Rámec EÚ pre správu a riadenie spoločnosti KOM (2011) 164), podľa ktorej sa v oblasti správy a riadenia korporácií bude potrebné orientovať na:

- účinné fungovanie správnych orgánov a riadenie rizík a odmeňovania správnych orgánov,
- otázky zapojenia akcionárov do riadenia a správy podniku
- monitorovanie presadzovania kódexov v oblasti správy a riadenia korporácií.

Podľa riešiteľov sa však transpozície európskej normotvorby v tejto oblasti budú len ťažko presadzovať tak ako doposiaľ, t. j. viac-menej mechanickým prepisovaním európskych predlôh, ale bude potrebné využiť vymedzený priestor na zohľadnenie špecifik českého právneho prostredia.

V dôsledku finančnej a následne hospodárskej krízy dochádza sa podľa riešiteľov k novej ére štátneho záchranného intervencionizmu (vo sfére verejného práva) a naopak v súkromnom práve dochádza k značnej „publicizácii“, pričom tento vplyv verejného práva sa posilňuje, okrem iného aj rastom intenzity štátneho dozoru vykonávaného štátnymi orgánmi nového typu. Naproti tomu v oblasti práva proti nekalej súťaži podľa názoru riešiteľov sa v najbližšom období nedajú očakávať významnejšie zmeny v oblastiach predmetu výskumu.

Formulácia vývojových tendencií (stručná ale výstižná) je hodnotná a poskytuje orientáciu a impulzy pre zákonodarnú činnosť (pre právotvorbu), i pre teóriu obchodného práva a je pestovanie.

Ako posudzovateľ si ešte dovoľím poznamenať, že túto časť výskumného zámeru som neposudzoval len podľa konceptu záverečnej správy ale aj z hľadiska poznania vedecko-výskumnej činnosti členov riešiteľského kolektívu v hodnotenom období.